

ERKEK ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KADINLARIN ÇALIŞMASINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

MALE ATTITUDE SCALE OF UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS WOMEN'S WORK

Saadet KÖSEOĞLU*

Özet: Bu çalışmanın amacı erkek üniversite öğrencilerinin kadınların çalışmasına yönelik tutumlarını ölçen geçerli ve güvenilir Likert-tipi bir ölçek geliştirmektir. Araştırma, üniversitede öğrenim gören 251 erkek üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Bu öğrenciler çoğunluğu Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi'nden olmak üzere Türkiye'nin çeşitli yerlerinde öğrenim gören öğrencilerdir. Gazi Üniversitesi'nden 101, Hacettepe Üniversitesi'nden 32, Ankara Üniversitesi'nden 40 öğrenci bulunmakta olup ayrıca 48 farklı üniversiteden 78 öğrenci de diğer kısmında bulunmaktadır. Veriler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğe kanıt sağlamak amacıyla aşağıdaki analizler yapılmıştır. Güvenirliğe kanıt sağlamak amacıyla Cronbach güvenirlilikleri, madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları, verilerin temel bileşenler analizine uygunluğunu saptamak amacıyla, Kaiser- Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett Sphericity testi, yapı geçerliğine kanıt sağlamak için faktör analizi yapılmıştır. Verilerden hareketle ölçeğin geçerliği ile ilgili bilgi sahibi olabilmek için döndürülmüş temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Bu analiz sonucunda ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir. Madde geçerliği içinse madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Madde test korelasyonları 0,40 ile 0,71 arasında değişiklik göstermektedir. Testin güvenilirliği ile ilgili olarak da test tekrar test ve Cronbach güvenirlilikleri hesaplanmıştır. Test tekrar test güvenilirliği 0,92 ve Cronbach güvenirliliği 0,96 bulunmuştur. Uygulanan faktör analizi sonucunda, 30 maddeden oluşan ölçekten, maddeler çıkarılmadan önce ölçek 4 faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin yapısına uymayan ya da birden fazla yük veren 9 madde çıkarılarak 21 maddeden oluşan tek faktörlü yapıya ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kadınların Çalışması, Tutum Ölçeği, Güvenirlik, Geçerlilik, Araştırma

Abstract: The aim of this study is to develop a valid and reliable Likert-type scale measuring the attitudes of male university students towards women's work. The research was conducted on 251 male college students studying at the university. These students are students from various parts of Turkey, including Gazi University, Ankara University and Hacettepe University. 101 from Gazi University, 32 from Hacettepe University, 40 from Ankara University and

* Psikolojik Danışman, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı

78 students from 48 different universities. The following analyzes were performed to provide evidence of validity and reliability on the data. Cra reliability to provide evidence of reliability, Substance test correlations to provide evidence for substance validity, Kaiser- Meyer Olkin (KMO) coefficient and Barlett Sphericity test to determine suitability of the data for analyzing key components of the data, Factor analysis was performed to provide evidence for construct validity. The rotated principal component analysis was used to have knowledge of the validity of the scales from the data. As a result of this analysis, it has been determined that your scale has a one-factor structure. Substance test correlations were calculated for substance validity. Substance test correlations ranged from 0.40 to 0.71. Test retest reliability and Cra reliability were calculated for test reliability. Test retest reliability was 0.92 and Cra reliability was 0.96. As a result of the applied factor analysis, a one-factor structure consisting of 21 items was achieved by subtracting 9 items from the 30-item scale that did not fit the scale of the scale having a scale factor 4 structure before the items were extracted.

Keywords: Women's Work, Attitude Scale, Validity, Reliability, Research

GİRİŞ

İlk çağdan günümüze kadar geçen süreçte kadınlar aile hayatına ve ekonomik hayata aktif şekilde katkı sağlamıştır. Tarih boyunca kadın her türlü ekonomik faaliyetin içinde yer almıştır, ancak ücretli olarak çalışmaya başlaması Sanayi Devrimi'yle birlikte gerçekleşmiştir. Yaşanan ekonomik gelişmeler, sosyal ve teknolojik değişimler sonucu kadınlar ekonomik faaliyetlere değişik biçimlerde katılmıştır. Kadınlar, özellikle Sanayi Devrimi sonrasında sosyal ve ekonomik yapı içinde daha çok önem kazanmaya başlamıştır.

Türkiye'de kadınların işgücü piyasasında yer alması büyük ölçüde Cumhuriyet Dönemi sonrasında mümkün olmuştur. Bu dönem öncesinde kadınlar işgücüne sınırlı sayıda da olsa katılmaya ve çalışma yaşamı içerisinde var olmaya başlamışlardır.

Toplumsal ve kültürel yapı özellikleri, kadınların istenen düzeyde toplumsal ve ekonomik alanda yer almasını engellemektedir. Toplumsal cinsiyet temelli işbölümü, ataerkil değerler gibi sosyo-kültürel faktörler; yaş, medeni durum, çocuk varlığı ve eğitim gibi sosyal ve de-

mografik faktörler kadınların işgücü piyasasına sınırlı katılımında ve işgücüne katılım kararlarında belirleyici faktörlerdir. Ayrıca ataerkil kültürel değerler tarafından kadına yüklenen roller; hangi işyerinde çalışabilecekleri, hangi işleri, hangi meslekleri seçebilecekleri konusunda kadınları yönlendirmekte ve karar vermelerinde etkili olmaktadır.

Kadınların çalışma yaşamına girişte ve girdikten sonra karşılaştığı en önemli sorunlardan birisi, cinsiyete dayalı ayrımcılıktır. Cinsiyet ayrımcılığı kavramı, kadınların erkeklerden fizyolojik olarak farklı olduklarına vurgu yapmaktadır. Cinsiyet ayrımcılığı; kadınların eğitim olanaklarından daha az yararlandırılması, kadına yönelik yasal düzenlemelerde eksikler ve yanlışlıklar, kadınların kayıt dışı sektörlerde gündelik- yarı zamanlı çalışması, standart olmayan işlerde ve ev ek senli çalışması, ücretlendirme ve terfilerde ayrımcılığa uğraması gibi pek çok soruna yol açmaktadır.

Kadınların çalışmaya karşı olumlu tutum ve yüksek bağlılık göstermelerine rağmen, istihdam oran ve sürelerinin erkeklere kıyasla düşük kalması, üzerinde durulması gereken önemli bir husustur. İşte bu noktada erkeklerin, kadınların çalışmasına yönelik tutumlarını ölçen ve buna yönelik araştırmalar yapan çalışmalara gereksinim vardır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaç erkek üniversite öğrencilerinin kadınların çalışmasına yönelik tutumlarını ölçen geçerli ve güvenilir Likert-tipi bir ölçek geliştirmektir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Araştırma üniversitede öğrenim gören 251 erkek üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Bu öğrenciler çoğunluğu Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi'nden olmak üzere Türkiye'nin çeşitli yerlerinde öğrenim gören öğrencilerdir. Gazi Üniversitesi'nden 101, Hacettepe Üniversitesi'nden 32, Ankara Üniversitesi'nden 40 ve ayrıca 48 farklı üniversiteden 78 öğrenci diğer kısmında bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı Olarak Ölçek Maddelerinin Yazımı ve Ölçek Formunun Oluşturulması

Tutum ölçeğinin maddeleri yazılırken tutum ve tutumun ölçülmesiyle ilgili olarak literatür taraması yapılmıştır. Tutumun öğeleri vb. araştırılmıştır. Maddeler yazılırken maddelerin ifade şekillerine, içeriklerine, şiddetlerine, yazım kurallarına uygunluğuna dikkat edilmeye çalışılmıştır. Maddelerin yazımında başka tutum ölçekleri de gözden geçirilmiştir. İncelemeler yapıldıktan sonra 30 maddelik denemelik ölçek formu oluşturulmuştur.

Erkek üniversite öğrencilerinin kadınların çalışmasına yönelik tutumlarını ölçen ölçek Likert tipindedir. Ölçekte yer alan maddelerin cevap seçenekleri, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde düzenlenmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Oluşturulan 30 maddelik denemelik ölçek formu farklı üniversitede farklı fakültelerde öğrenim gören yaklaşık 260 erkek öğrenciye uygulanmıştır. Uygulama sonrasında değerlendirmeye alınmayacak olan (boş bırakılmış, sürekli aynı seçenek işaretlenmiş) maddeler çıkarıldıktan sonra 251 öğrencinin cevapları üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yürütülmüştür. Veriler üzerinde geçerlik ve güvenilirliğe kanıt sağlamak amacıyla aşağıdaki analizler yapılmıştır:

- Güvenirliğe kanıt sağlamak amacıyla C_{α} (iç tutarlılık) güvenilirlikleri,
- Madde geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla madde test korelasyonları,
- Verilerin temel bileşenler analizine uygunluğunu saptamak amacıyla, Kaiser- Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett Sphericity testi,
- Yapı geçerliğine kanıt sağlamak için faktör analizi yapılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak amacıyla deneme formunda yer alan 30 madde üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi yapılmadan önce verilerin faktör analizine uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Barlett Sphericity testiyle test edilmiştir. Değerlendirmeye alınan 251 adet 30 maddelik deneme formu ölçeği formu için KMO değeri .96, Barlett Sphericity testi sonucu 5731,764 bulunmuştur. Veriler üzerinde faktör analizi yapılabilmesi için KMO değeri .70 olarak önerilmektedir. Bu durumda gözlenen .96'lık KMO değeri önerilen KMO değerinden yüksektir. Ölçeğin deneme formu verilerinin faktör analizi yapmaya uygun olduğu görülmektedir.

Uygulanan faktör analizi sonucunda, 30 maddeden oluşan ölçekten, maddeler çıkarılmadan önce ölçek 4 faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin yapısına uymayan ya da birden fazla yük veren 9 madde (2, 8, 10, 12, 17, 19, 20, 22, 23) çıkarılarak tek faktörlü yapıya ulaşılmıştır. Geriye kalan 21 maddenin z değeri 1'in üzerinde olan tek faktörlü bir yapı oluşturmuştur. Bu tek faktör ilgili tutum değişkenine ait varyansın %57,88'ini açıklamaktadır. Ölçeği oluşturan maddelere ait faktör yükleri 0,63 ile 0,84 arasında değişmektedir. Tüm bu bulgular ölçeğin tatmin edici düzeyde yapı geçerliğine sahip olduğuna ilişkin kanıt oluşturmuştur.

Ölçeğin madde geçerliğine ve homojenliğine ilişkin olarak madde test korelasyonları hesaplanmıştır. Sonuç olarak ölçeğin madde test korelasyonları 0,40 ile 0,71 arasında değerler almaktadır. Tüm bu bulgular ölçek maddelerinin geçerliğine ve aynı yapıyı ölçtüğüne kanıt olarak kullanılmıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliği hesaplanırken ölçeğin bütünü için Cra güvenirlilik katsayıları bulunmuştur. Ayrıca 251 kişilik uygulama grubundan rastlantısal olarak 30 kişi belirlenip test tekrar test yapılmış ve test tekrar test güvenirliliği hesaplanmıştır. Bunların yanında madde test korelasyonları da hesaplanmıştır. Ölçeğin tümüne ait Cra güvenirlilik katsayısı 0,96 bulunmuştur. Test tekrar test güvenirliliği ise 0,92 bulunmuştur. Tüm bu sonuçlar ölçeğin bütününe tatmin edici düzeyde güvenilir olduğunu göstermiştir. Sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

TABLO 1: Madde Korelasyonları, Faktör Yüğü, Cronbach Alfa Güvenirliği, Test Tekrar Test Güvenirliği ve Açıklanan Varyans İFADELER	Madde Korelasyonu	Faktör Yüğü
1.Kadınların çalışması beni mutlu eder.	,569	,754
3.Kadınların çalışmasına karşı çıkarım.	,583	,763
4.Elimde fırsat olsa bütün kadınların çalışmasına destek olurum.	,459	,678
5.Kadınların iş yerindeki sorunları çözemeyeceklerini düşünürüm.	,400	,633
6.Kadınların çalışmasından hoşlanmam.	,601	,775
7.Kadınlarla birlikte çalışmak istemem.	,441	,664
9.Kadınların çalışmasını ahlaki yönden uygun bulmam.	,573	,757
11.Kadınların çalışmasının gereksiz olduğunu düşünürüm.	,693	,832
13.Çalışma hayatında kadınları görmek isterim.	,582	,763
14.Kadın işgücünden yararlanılması toplum kalkınmasını hızlandırır.	,605	,778
15.Kadınların çalışması gerektiğine inanmam.	,572	,756
16.Kadınların çalışmasının iş yerindeki verimi azalttığını düşünürüm.	,598	,773

TABLO 1: Madde Korelasyonları, Faktör Yüğü, Cronbach Alfa Güvenirliğı, Test Tekrar Test Güvenirliğı ve Açıklanan Varyans İFADELER	Madde Korelasyonu	Faktör Yüğü
18.Kadınların çalışma hayatında olmasını istemem.	,668	,817
21.Çalışan kadınları desteklerim.	,710	,843
24.Kadınların çalışma hayatında olması beni strese sokar.	,609	,780
25.Kadınlar çalışma hayatında erkeklerle birlikte yürüyerek birbirinin yardımcısı ve destekçisi olduğunu düşünürüm.	,572	,756
26.Kadına çalışma hakkı vermek ona yeteneklerini geliştirme olanağı verir.	,657	,810
27.İleride patron olursam kadın işçi çalıştırmam.	,664	,815
28.Çalışan kadınların sorunlarında onlara yardımcı olurum.	,546	,739
29.Kadınların çalışma hayatına katılması için yapılan çalışmalara ilgi duyarım.	,492	,701
30.Kadın çalışanlardan yardım almak istemem.	,563	,751
CRONBACH ALFA GÜVENİRLİĞİ	.96	
TEST TEKRAR TEST GÜVENİRLİĞİ	.92	
AÇIKLANAN VARYANS	%57,88	

SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadınların çalışması ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda; çalışma hayatında kadınların sosyal sorunlarının bazıları cinsiyet ayrımcılığından kaynaklanmaktadır. Çalışma hayatındaki cinsiyet farklılığı; ücret eşitsizliğinden, kadınlara ucu açık olmayan kendini geliştirme olanağı tanımayan vasıfsız işlerin uygun görülmesine, erkeklere uygun mesleklerin oluşturulmasından çeşitli işlerin cinsiyetçi bir şekilde vasıflı ve vasıfsız olarak tanımlanmasına kadar çok değişik boyutlar içermektedir (Mandıracıoğlu, 1998).

Cinsiyet ayrımcılığı noktasında kadınların işgücü piyasasındaki konumlarıyla ilgili çeşitli varsayımlar geliştirilmiştir. Geliştirilen varsayımlardan birisi, işgücü piyasasında cinsiyet ayrımcılığı yapılarak, kadının ev içinde çalışmaya itilmesiyle erkek egemen yapının desteklenmesi ve kadının işgücü piyasasında ikincil konuma getirildiği şeklindedir. (Eraydın,1999).

Toplumun bu görüşü destekler nitelikteki genel tutumu “üretim ve geçimi sağlamak erkeğe, üreme ve ev işleri kadına aittir” yönündedir. Zaman içinde toplum tarafından kabul görmüş ve içselleştirilmiş cinsiyet rolleri kadını eve dolayısıyla da erkeğe bağımlı kılmıştır (Güner, 2008).

Çalışma yaşamında işlerin kadın işi, erkek işi olarak ayrılmasına, geleneksel değer yargılarının ve kadınların iş tercihlerinin neden olduğu görülmektedir (Dalkıranoğlu, 2006).

Kadınlar için evde yaptıkları işlerin devamı olan meslekler uygun görülürken, erkekler için fiziksel güç ve cesaret isteyen işler ya da mekanik ve sayısal işler uygun görülmektedir (Bilir Güler,2005).

Diğer alanlarda olduğu gibi çalışma hayatında da kadın ve erkek eşitliğinin sağlanması, ulusal ve uluslararası alanlarda ele alınan ortak bir konudur. Birçok ülkenin yasasında ve uluslararası belgelerde kadın-erkek eşitliğinin sağlanarak tüm alanlarda fırsat eşitliği oluşturulmasının gerekliliği ile ilgili hükümler bulunmaktadır (Kocacık ve Gökkaya, 2005).

Kadınlara hem yasal hem de toplumsal imkân ve haklar, toplumsal ve sosyo-ekonomik değişikliklere bağlı olarak zaman içinde kademeli olarak tanınmıştır. Ancak bu hak ve imkânların hepsinin yaşama

geçirilebildiğini ve yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir (Güner, 2008).

Sonuç olarak, ölçek çalışmamızdaki örneklem grubunun çoğunluğunun kadınların çalışmasına yönelik olumlu tutum sergiledikleri bulunmuştur. Olumsuz tutum sergileyen katılımcıların ise ağırlıklı olarak, kadınların çalışmasına yönelik gelenekselleşmiş toplumsal cinsiyet rollerine sahip olduğu, kadınların ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilenmesi gerektiğini düşündüğü bulunmuştur. Olumsuz tutum sergilemelerindeki diğer bir etken ise, kadınların toplumsal statüsünün çalışma hayatına katılması ile erkeklerden üstte olmalarını istemedikleri sonucuna varılmıştır.

Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğe ait sonuçlar bu tutum ölçeğinin erkek üniversite öğrencilerinin kadınların çalışmasına yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılabileceğini göstermektedir. Yalnız literatürde kadınların çalışması ile ilgili yapılan araştırmaların yetersiz olduğu görülmektedir ve bu konuda daha fazla çalışma yapılması önerilir.

Kaynakça

- Acar C., (1992). Kadınların İşletmelerde İstihdamı ve Kadınların Çalışmasına Karşı Tutumlarla İlgili Bir Araştırma, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Fakültesi Personel Yönetimi Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Bilir Güler S., (2005). Örgüt Kültürü İçinde Cinsiyet Ayrımcılığı Ve Kadınların İşyerinde Karşılaştıkları Mesleki Baskılar: Trakya Bölgesi İmalat Sektöründe Kadın Çalışanlar Üzerine Bir Araştırma, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Dalkıranoglu T., (2006) Çalışma Yaşamında Kadın İşgücü Ve Cinsiyet Ayrımcılığı: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm ve Otel İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Eraydın A., (1999) Yeni Üretim Süreçleri ve Kadın Emeği, Ankara: T.C. Başbakanlık Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Güner Asuman, (2008). Üniversitede Çalışan Kadınların Kadının Çalışma Yaşamındaki Sorunlarına Yönelik Algıları, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı Yönetim Ve Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Kan A. Akbaş A., (2005). "Lise Öğrencilerinin Kimya Dersine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması" , *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2),227-237.

- Kan,A., Çapri B., (2006). "Öğretmen Kişilerarası Öz-yeterlik Ölçeğinin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1),48-61.
- Kocacık F., Gökkaya B. (2005). "Türkiye'de Çalışan Kadınlar Ve Sorunları", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, S.1, Kaynak: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/1065.pdf>, (Erişim Tarihi:12.12.2014).
- Köklü N., (1995). "Tutumların Ölçülmesi ve Likert Tipi Ölçeklerde Kullanılan Seçenekler", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 28(2),81-93.
- Kuzgun Y., (2004). Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* Cilt:37, Sayı:1, 14-27
- Mandıracıoğlu, A. (1998) Çalışma Yaşamında Kadının Sağlık ve Sosyal Sorunları, 4. Ulusal Kadın Çalışmaları Toplantısı Kadın Sorunlarının Çözümüne Doğru Yöntem, Strateji ve Politikalar, İzmir: Ege Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve Ege Kadın Araştırmaları Derneği Bornova Can Ofset.